

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра Фізичної терапії та ерготерапії

(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор (перший проректор)

« _____ » _____ 20 _____ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 13 Фізична терапія в геронтології та професійній патології

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 227 Терапія та реабілітація

(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Фізична реабілітація (227.01 Фізична терапія)

(назва освітньої програми (спеціалізації))

інститут, факультет управління фізичною культурою та спортом

(найменування інституту, факультету)

мова навчання українська

2024 рік

Робоча програма Фізична терапія в геронтології та професійній патології для студентів
(назва навчальної дисципліни)
спеціальності 227 Терапія та реабілітація,
освітня програма (спеціалізація) Фізична реабілітація (227.01 Фізична
терапія).
(назва освітньої програми (спеціалізації))

«__» _____, 2024 року – 14 с.

Розробники: Клапчук В.В., професор, д-р мед. наук, Столбінська О.В., викладач
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
фізичної терапії та ерготерапії

Протокол від «15» лютого 2024 року № 8

Завідувач кафедри фізичної терапії та ерготерапії

(найменування кафедри)

«__» _____ 202_ року _____ (Ковальова О.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією _____ факультету

(найменування факультету)

Протокол від «____» _____ 20____ року № ____

«____» _____ 20____ року Голова _____ (Пуцина І.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми* _____

«____» _____ 20____ року Керівник групи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

*Якщо дисципліна викладається невідпусковою кафедрою

_____ 20__ рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>22 Охорона здоров'я</u> (шифр і найменування)	обов'язкова	-
Модулів – 1	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація) <u>227 Терапія та реабілітація (Фізична реабілітація, 227.01 Фізична терапія)</u> (код і найменування)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>не передбачено навчальним планом</u> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2. самостійної роботи студента – 4.	Освітній ступінь: магістр	14 год.	-
		Практичні, семінарські	
		14 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		62 год.	-
Індивідуальні завдання:		-	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:2,2;

для заочної форми навчання – -.

1. Мета навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Фізична терапія в геронтології та професійній патології» є формування у студентів загальних та фахових компетентностей, пов'язаних з особливостями клінічного діагнозу пацієнта/клієнта, перебігу захворювань, принципів та характеру терапії, обстеження та визначення функціонального стану, рівня фізичного розвитку, рухових та інших порушень осіб похилого і старечого віку; проведення фізичної терапії особам, які мають професійні захворювання та попередження можливого несприятливого впливу шкідливих факторів виробничого середовища на організм людей, що працюють.

Завданнями вивчення дисципліни «Фізична терапія в геронтології та професійній патології» є визначення основних принципів і методів фізичної реабілітації при професійних патологіях та у осіб похилого віку; впровадження основних методик фізичної реабілітаційної медицини в геріатрії та професійній патології; визначення місця фізичної терапії в медичній та загальній реабілітації літніх людей, її лікувальне та профілактичне значення; засвоєння загальних та індивідуальних показань та протипоказань для застосування фізичної реабілітації у зазначених груп населення; узагальнення особливостей використання методів фізичної реабілітації у осіб похилого віку при основних захворюваннях внутрішніх органів; формування здатності проводити фізичну терапію осіб різного віку, нозологічних та професійних груп, при складних прогресуючих та мультисистемних порушеннях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати

Інтегральна компетентність:

Здатність здійснювати професійну діяльність фізичного терапевта, розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фізичної терапії.

Загальні компетентності:

ЗК 03 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 05 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 06 Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 02 Здатність клінічно мислити, планувати терапію, застосовувати науково обґрунтовані засоби та методи доказової практики (Evidence-based practice), аналізувати та інтерпретувати результати, вносити корективи до розробленої програми фізичної терапії або ерготерапії чи компонентів індивідуального реабілітаційного плану.

СК 03 Здатність ефективно спілкуватися з пацієнтом/клієнтом, його родиною й опікунами, формувати розуміння власних потреб пацієнта та шукати шляхи їх реалізації, розробляти та впроваджувати домашню програму терапії.

СК 04 Здатність до роботи у реабілітаційній команді та міжособистісної взаємодії з представниками інших професійних груп різного рівня.

СКфт 02 Здатність обстежувати осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп із складною прогресуючою та мультисистемною патологією за

допомогою стандартизованих та нестандартизованих інструментів оцінювання, визначати фізичний розвиток та фізичний стан.

СКфт 05 Здатність планувати та контролювати тривалість та інтенсивність терапевтичних заходів для забезпечення їх відповідності стану здоров'я, функціональним можливостям пацієнта/клієнта та цілям фізичної терапії.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 01. Застосовувати біопсихосоціальну модель обмежень життєдіяльності у професійній діяльності, аналізувати медичні, соціальні та особистісні проблеми пацієнта/клієнта.

ПРН 02. Уміти вибирати і аналізувати інформацію про стан пацієнта.

ПРН 03. Проводити фізичну терапію пацієнтів/клієнтів різного віку зі складними патологічними процесами та порушеннями.

ПРН 05. Проводити опитування (суб'єктивне обстеження) пацієнта/клієнта для визначення порушень функції, активності та участі.

ПРН 06. Визначати рівень психомоторного та фізичного розвитку людини, її фізичний стан, виконувати об'єктивне обстеження пацієнтів/клієнтів різних нозологічних груп та при складній прогресуючій і мультисистемній патології, використовуючи відповідний інструментарій.

ПРН 07. Спілкуватися з пацієнтом/клієнтом для визначення його потреб та очікувань щодо його рухової активності та результатів фізичної терапії.

ПРН 09. Встановлювати цілі втручання.

ПРН 10. Створювати (планувати) програму фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану.

ПРН 12. Здійснювати етапний, поточний та оперативний контроль стану пацієнта/клієнта, аналізувати результати виконання програми фізичної терапії.

ПРН 13. Коректувати хід виконання програми фізичної терапії на основі аналізу запланованих та досягнутих результатів.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фізична терапія в геронтології та геріатрії

Тема 1. Основні положення геронтології як науки про старість та старіння населення. Питання рухової активності та форми організації занять фізичною культурою людей старшого віку.

Основні поняття та розділи геронтології. Біологія старіння, клінічна геронтологія (геріатрія), соціальна геронтологія (геогігієна), геронтопсихологія. Старіння як багатокомпонентний процес. Нормальне, уповільнене і передчасне старіння. Перспективи розвитку геріатричної реабілітації. Гіпотези та теорії старіння. Сучасні поняття вікового розвитку. Наукове обґрунтування ефективності впливу фізичної активності на здоров'я людей старшого віку. Завдання та види фізичної активності для людей похилого віку. Рекомендації використання програм фізичних навантажень в умовах сучасного стану обмежень рухової активності для людей похилого віку. Особливості складання реабілітаційних програм.

Тема 2. Особливості старіння основних функціональних систем організму. Зміни в серцево-судинній системі та органах дихання при старінні.

Загальні ознаки інволюційних змін при старінні серцево-судинної системи. Найбільш поширені хвороби пов'язані зі старінням серцево-судинної системи. Засоби фізичної терапії в кардіореабілітації. Особливості реабілітації при патології серцево-судинної системи у осіб похилого віку. Фізіологічні зміни в дихальній системі в процесі старіння. Особливості підходів в лікуванні хвороб дихальної системи у осіб похилого віку. Засоби фізичної терапії та особливості реабілітації при патології дихальної системи у осіб похилого віку. Зміни в травневій системі при старінні. Дієтотерапія у осіб похилого віку.

Тема 3. Фізична терапія у осіб літнього віку при ураженнях опорно-рухового апарату.

Вікозалежні зміни в опорно-руховому апараті. Вікові зміни розмірів голови та обличчя. Вікові зміни в опорних структурах скелету, суглобах, м'язах. Остеопороз. Склад та розвиток кісткової тканини в нормі та при остеопорозі. Клініка та класифікація остеопорозу. Лікування та профілактика остеопорозу. Харчування при остеопорозі. Особливості фізичної терапії при остеопорозі. Дегенеративно-дистрофічні захворювання суглобів та хребта. Клініка, профілактика та лікування. Особливості фізичної терапії дегенеративно-дистрофічні захворювання суглобів та хребта.

Тема 4: Фізична терапія при структурних та функціональних змінах регуляторних систем у людей похилого віку.

Зміни в неврологічній системі при старінні. Особливості реабілітації при когнітивних порушеннях. Хвороба Паркінсона, клініка, особливості фізичної терапії. Старіння та ендокринна система. Процеси старіння в ендокринній системі (гіпофізі, епіфізі, щитоподібній залозі, паращитоподібній залозі, підшлунковій залозі, наднирниках, гонадах). Вікові зміни органу зору та слуху. Особливості реабілітації.

Змістовий модуль 2. Фізична терапія при професійних патологіях

Тема 1. Загальна характеристика професійних захворювань та можливості реабілітаційної медицини.

Поняття і завдання професійної патології. Особливості діагностики професійних захворювань та принципи їх класифікації. Порядок встановлення професійної патології. Основні напрямки лікування, реабілітації та профілактики професійних патологій.

Тема 2. Фізична терапія при професійних хворобах органів дихання. Питання ефективності та організації легеневої реабілітації при пневмокніозах.

Професійні хвороби органів дихання, зумовлені впливом промислових аерозолів. Фізико-хімічні властивості пилу, характер його дії на організм. Особливості перебігу пневмокніозу в залежності від характеру пилу. Розвиток фіброзного процесу при пневмокніозах. Класифікація в залежності від характеру пилу. Клініко-функціональна характеристика пневмокніозів, тактика лікування.

Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації в системі комплексної реабілітації хворих на пневмоконіоз.

Тема 3: Професійні захворювання, спричинені хімічними речовинами, та професійні захворювання опорно-рухового апарату. Основні підходи до фізичної реабілітації.

Професійні захворювання, спричинені хімічними речовинами. Класифікація, клінічні прояви. Основні реабілітаційні методи та профілактичні заходи. Оцінка тяжкості та напруження трудового процесу. Класифікація професійних хвороб, зумовлених функціональним перенапруженням. Професійна дискінезія: етіологія та патогенез. Професійні хвороби периферичної нервової системи. Хвороби апарату опору і руху: патогенез та діагностика. Основні напрямки терапевтичного втручання, реабілітаційні методи та профілактичні заходи. Вібраційна хвороба. Класифікація, особливості клінічного перебігу. Основні напрямки терапевтичного втручання, реабілітаційні методи та профілактичні заходи.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		лк	пр	Лаб	інд	с.р.		лк	пр	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Фізична терапія в геронтології та геріатрії												
Тема 1. Основні положення геронтології як науки про старість та старіння населення. Питання рухової активності та форми організації занять фізичною культурою людей старшого віку.	6	2	-			4						
Тема 2. Особливості старіння основних функціональних систем організму. Зміни в серцево-	12	2	2			8						

судинній системі та органах дихання при старінні.												
Тема 3. Фізична терапія у осіб літнього віку при ураженнях опорно-рухового апарату.	14	2	2			10						
Тема 4. Фізична терапія при структурних та функціональних змінах регуляторних систем у людей похилого віку.	12	2	2			8						
Разом за змістовим модулем 1	44	8	6			30						
Змістовий модуль 2. Фізична терапія при професійних патологіях												
Тема 1. Загальна характеристика професійних захворювань та можливості реабілітаційної медицини.	12	2	2			8						
Тема 2. Фізична терапія при професійних хворобах органів дихання. Питання ефективності та організації легеневої реабілітації при пневмоконіозах.	18	2	2			14						
Тема 3. Професійні захворювання, спричинені	16	2	4			10						

хімічними речовинами, та професійні захворювання опорно-рухового апарату. Основні підходи до фізичної реабілітації.												
Разом за змістовим модулем 2	46	6	8			32						
Усього годин семестр	90	14	14			62						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості старіння основних функціональних систем організму. Зміни в серцево-судинній системі та органах дихання при старінні. Зміни в травневій системі при старінні.	2
2	Фізична терапія у осіб літнього віку при ураженнях опорно-рухового апарату.	2
3	Фізична терапія при структурних та функціональних змінах регуляторних систем у людей похилого віку.	2
4	Загальна характеристика професійних захворювань та можливості реабілітаційної медицини.	2
5	Фізична терапія при професійних хворобах органів дихання. Питання ефективності та організації легеневої реабілітації при пневмоконіозах.	2
6	Професійні захворювання, спричинені хімічними речовинами, та професійні захворювання опорно-рухового апарату. Основні підходи до фізичної реабілітації.	2
7	Вібраційна хвороба. Основні підходи до фізичної реабілітації.	2
	Разом	14

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні положення геронтології як науки про старість та старіння населення. Теорії старіння.	4
2	Питання рухової активності та форми організації занять фізичною культурою людей старшого віку. Проблеми соціалізації та соціально-психологічної адаптації людей похилого віку	4
3	Особливості старіння основних функціональних систем організму. Зміни в серцево-судинній системі та органах дихання при старінні.	4
4	Особливості старіння основних функціональних систем організму. Зміни в травневій системі при старінні.	4
5	Фізична терапія у осіб літнього віку при ураженнях опорно-рухового апарату	6
6	Фізична терапія при структурних та функціональних змінах регуляторних систем у людей похилого віку. Старіння та ендокринна система. Вікові зміни органу зору та слуху.	4
7	Фізична терапія при структурних та функціональних змінах регуляторних систем у людей похилого віку. Зміни в неврологічній системі при старінні.	4
8	Загальна характеристика професійних захворювань та можливості реабілітаційної медицини.	4
9	Загальна характеристика професійних захворювань. Професійні захворювання, спричинені хімічними речовинами. Особливості фізичної терапії.	4
10	Загальна характеристика професійних захворювань органів дихання. Питання ефективності та організації легеневої реабілітації при пневмоконіозах.	6
11	Загальна характеристика професійних захворювань. Професійні захворювання шкіри. Особливості фізичної терапії.	4
12	Професійні захворювання опорно-рухового апарату, зумовлені функціональним перенапруженням і хронічними мікротравмами. Основні підходи до фізичної реабілітації.	4
13	Загальна характеристика професійних захворювань. Професійні онкологічні захворювання. Основні підходи до фізичної реабілітації.	4
14	Вібраційна хвороба. Основні підходи до фізичної реабілітації.	6
	Разом	62

В межах самостійної роботи студенти виконують індивідуальні завдання з вирішення ситуаційних завдань на практичних заняттях кожного змістовного модуля.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни «Фізична терапія в геронтології та професійній патології» поєднуються словесні, наочні та практичні методи навчання. Основні форми навчального процесу включають: навчальні заняття, самостійну роботу, роботу в наукових бібліотеках та мережі Інтернет, контрольні заходи (усне та/або письмове опитування). Основними видами навчальної роботи студентів під час вивчення навчальної дисципліни є лекція, практична робота, консультація.

8. Очікувані результати навчання з дисципліни

1. Застосовувати біопсихосоціальну модель обмежень життєдіяльності у професійній діяльності, аналізувати медичні, соціальні та особистісні проблеми пацієнта/клієнта.
2. Уміти вибирати і аналізувати інформацію про стан пацієнта.
3. Проводити фізичну терапію пацієнтів/клієнтів різного віку зі складними патологічними процесами та порушеннями.
4. Проводити опитування (суб'єктивне обстеження) пацієнта/клієнта для визначення порушень функції, активності та участі.
5. Визначати рівень психомоторного та фізичного розвитку людини, її фізичний стан, виконувати об'єктивне обстеження пацієнтів/клієнтів різних нозологічних груп та при складній прогресуючій і мультисистемній патології, використовуючи відповідний інструментарій.
6. Спілкуватися з пацієнтом/клієнтом для визначення його потреб та очікувань щодо його рухової активності та результатів фізичної терапії.
7. Встановлювати цілі втручання.
8. Створювати (планувати) програму фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану.
9. Здійснювати етапний, поточний та оперативний контроль стану пацієнта/клієнта, аналізувати результати виконання програми фізичної терапії.
10. Коректувати хід виконання програми фізичної терапії на основі аналізу запланованих та досягнутих результатів.

9. Засоби оцінювання

Засоби оцінювання передбачають усне та письмове опитування студентів на практичних заняттях, перевірку самостійної роботи студентів з вирішення

ситуаційних та практичних завдань, якість виконання та засвоєння практичного та теоретичного матеріалу.

В період дистанційного навчання передбачено виконання та оцінювання всіх завдань за весь курс дисципліни в дистанційних засобах комунікацій, зокрема «Moodle» НУ «Запорізька політехніка», електронна пошта, із застосуванням «Zoom».

10. Критерії оцінювання

Контроль успішності діяльності студента з вивчення даної дисципліни поєднує в собі декілька різновидів контрольних заходів: поточний, рубіжний (модульний) та підсумковий контроль (залік). Результати підсумкового контролю проставляються у залікову відомість.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. Оцінка підсумкового контролю визначається за двобальною шкалою «зараховано – не зараховано». Позитивною оцінкою є оцінка «зараховано».

Поточний контроль охоплює контрольні заходи, що відбуваються під час практичних занять (усні та письмові відповіді на контрольні питання практичного заняття, рівень засвоєння та володіння практичними навичками в межах навчального курсу), а також оцінювання результатів виконання самостійної роботи.

Рубіжний (модульний) контроль успішності в рамках дистанційного навчання проводиться у формі письмового та/або усного виконання завдань. Модульний контроль є необхідним та обов'язковим елементом рейтингової технології освітнього процесу та проводиться у два етапи – в середині й наприкінці навчального семестру (*змістовний модуль 1 та змістовний модуль 2*).

Здобувач вищої освіти не допускається до підсумкового контролю, якщо він не виконав щонайменше 60% обов'язкових видів робіт, що включають теоретичний та практичний рівень (виконання та захист практичних занять, виконання самостійної роботи).

Підсумковий контроль вивчення дисципліни здійснюється у вигляді семестрового заліку, під час якого засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі сумативної оцінки результатів отриманих за поточним та обома рубіжними контролями. Семестровий залік не передбачає обов'язкової присутності студентів на заліковому заході (заліковій контрольній роботі).

Результати підсумкового контролю у формі заліку виставляються протягом останнього тижня теоретичного навчання перед екзаменаційною сесією. Позитивними оцінками для всіх форм контролю є оцінки від 60 до 100 балів за 100-бальною. Межею незадовільного навчання за результатами підсумкового контролю є оцінка нижче 60 балів за 100-бальною шкалою. Отримання оцінки 60 балів та вище передбачає отримання позитивних оцінок за всіма визначеними програмою освітнього компонента обов'язковими видами поточного, проміжного (рубіжного) контролю (Положення про організацію освітнього процесу Національного університету «Запорізька політехніка»: Наказ ректора від 10 грудня 2021 р. № 507. URL: <http://surl.li/esdbv> (дата звернення: 15.02.2024).

11. Методичне забезпечення

Лекційний курс, практичні роботи, робоча програма, силабус навчальної дисципліни.

12. Рекомендована література

Базова

1. Абрамов В.В., Смирнова О.Л. Фізична реабілітація, спортивна медицина. Д.: Журфонд, 2014. 456 с
2. Актуальні питання геронтології і геріатрії у практиці сімейного лікаря: навчальний посібник. Кафедра терапії і геріатрії НМАПО імені П.Л. Шупика. Київ, 2015. 324 с.
3. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / Л.О. Вакуленко та ін. Тернопіль: ТДМУ, Укрмедкнига, 2018. 372 с
4. Професійні хвороби: підручник / В.А. Капустник ін.; за ред. проф. В.А. Капустника, проф. І.Ф. Костюка. 5-е вид., випр. К. : ВСВ «Медицина», 2017. 536 с.

Допоміжна

1. Балакін В. В. Збірка лекцій з дисципліни Геронтологія, геріатрія та паліативна медицина. 2020. 89 с. URL: <https://vseosvita.ua/library/zbirka-lekcij-z-disciplini-gerontologia-geriatria-ta-paliativna-medicina-386731.html> (дата звернення: 15.02.2024).
2. Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ..., № 113 від 01.03.2017; № 294 від 26.04.2017) : Постанова кабміну від 30.11.2011 р. № 1232. Зб. нормат.- директ. док. з охорони здоров'я. 2017. №6. С. 41-87.
3. Коломоєць М.Ю., Хухліна О.С. Професійні хвороби. К.: Здоров'я, 2004. 628 с.
4. Мухін В.М. Фізична реабілітація. К.: Олімпійська література, 2009. 488 с.
5. Портнов О. Професійні хвороби : веб-сайт. URL: https://ua-m.liveok.com/health/profesiyni-hvoroby_94855i88403.html (дата звернення: 15.02.2024).
6. Про затвердження переліку професійних захворювань (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 294 від 26.04.2017): Постанова від 08.11.2000 р. № 1662. Зб. нормат. - директ. док. з охорони здоров'я. 2017. №6. С. 27-36.
7. Професійні хвороби: підручник / В.А. Капустник та ін.; за ред. проф. В.А. Капустника, проф. І.Ф. Костюка. 4-е переробл. та допов. К. : ВСВ «Медицина», 2015. 536 с.
8. Стратегія державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року.: Розпорядження кабміну. URL:

https://ips.ligazakon.net/document/view/KR180010?an=1&ed=2018_01_11 (дата звернення: 15.02.2024).

9. Ушакова І.М. Геронтопсихологія: підручник. Х.: НУЦЗУ, 2014. 236 с.

10. Maximising mobility in older people when isolated with COVID-19 / Hartmann-Boyce J. et al. : веб-сайт, 2020. URL: <https://www.cebm.net/covid-19/maximising-mobility-in-the-older-people-when-isolated-with-covid-19/> (дата звернення: 15.02.2024).

13. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека НУ «Запорізька політехніка». URL: <http://library.zntu.edu.ua/> (дата звернення: 15.02.2024).

2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 15.02.2024).

3. Медичний портал KingMed.info. Книги. URL: <https://kingmed.info/knigi> (дата звернення: 15.02.2024).